

1. INLEDNING

”Ty bland filosoferna finns också kvinnor. Kvinnor är inte av naturen intellektuellt eller moraliskt underlägsna männen, hävdar Sokrates”.¹ Så skriver Svante Nordin i *Filosofins historia*. Även Ronny Ambjörnsson tar upp Platons positiva inställning till kvinnor i boken *Människors undran*.² Faktum är att det har blivit vanligt att när Platons *Staten* tas upp diskuteras Platons idé att det inte finns någonting som hindrar kvinnor från att delta i styrandet av den utopiska staten. Vanligtvis tas idén om att kvinnor ska vara tillgängliga för urval till väktarklassen upp i positiva ordalag. Som ett lysande exempel på att även om filosofihistorien är full av misogynitet argumenterade i varje fall den störste filosofen för en jämställdhet mellan män och kvinnor. Ett undantag till detta är Jan Österberg. I essän ”Var Platon feminist?”³ gör han en grundlig genomgång av argumentationen i *Staten* och hans svar på frågan blir nekande.⁴ En naturlig fråga som dyker upp är hur feminister har tolkat Platon. Är de positiva till det han skriver, eller mer kritiska? Först och främst är framlyftandet av Platon som en jämlikhetsförsvare eller feminist en modern företeelse. 1970-talet förefaller ha varit en vattendelare när det gäller tolkandet av den femte boken av *Staten* enligt Natalie Harris Bluestones essä ”Why women cannot rule: Sexism in Plato scholarship”. I den här essän undersöker Bluestone hur Platonforskningen behandlat idén om att det är möjligt för kvinnor att styra. Bluestones slutsats är att det är först på 1970-talet som det framkommer positiva kommentarer till Platons idéer om kvinnor. Det är föga förvånande att positiva kommentarer till Platons idéer om kvinnor börjar skrivas under 1970-talet då detta decennium ser framväxten av feminismen både inom universitet och i den allmänna debatten. Det är inte heller förvånansvärt att feminister

¹Nordin 2003, s. 79.

²Ambjörnsson 1997, s. 215–16.

³Essän rekommenderas för den som vill läsa en kritisk genomgång av argumentationen och premisserna rörande Platons syn på kvinnor i *Staten*.

⁴Österberg 1997, s. 33–35.

börjar intressera sig för den enda stora filosofen⁵ som tagit upp en idé som i varje fall liknar någon form av jämlikhet för att hitta ett historiskt stöd för idéer om jämlikhet. Bluestones resonemang att det innan 1970-talet förekom ett avfärdande av Platons idéer om kvinnor är ett rimligt och väl underbyggt sådant⁶ och därför framstår detta decennium som intressant att undersöka.

Trots att 1970-talet ser uppkomsten av positiva kommentarer till Platons idéer om kvinnor är inte alla positivt inställda till Platon. 1976 publiceras Julia Annas essä ”Plato’s Republic and feminism”. 1981 ger hon ut boken *An introduction to Plato’s Republic* där samma argument som i essän upprepas fast i kortare form, och Annas är oerhört kritisk mot idén att Platon kan ses som profemminist. Jag kommer att undersöka några av de texter som skrivits innan Annas utkom och sedan undersöka varför Annas anser att Platon inte kan anses vara feminist. Annas essä är den som under 1970-talet grundligast undersöker *Staten* ur det här perspektivet. Dessutom förefaller Annas idéer ha haft ett genomslag inom feministisk debatt angående Platon. Hennes kommentarer om Platon omnämns, kommenteras och diskuteras på flera olika ställen.⁷ Man bör dock ha Platons eget resonemang klart för sig för att tydliggöra vad det är som diskussionen rör sig om.

2. SKALLIGA MÄN OCH KVINNLIGA VÄKTARE

I idealstaten ska olika personer arbeta med det som deras natur gör dem mest lämpade för. Det finns personer som har skomakarnaturer, personer som har snickarnaturer, personer som har läkarnaturer och så vidare. För att idealstaten ska fungera optimalt måste de olika naturerna arbeta med det som de är mest lämpade för. Det är det här som Platon definierar som rättvisa. Det är de naturliga anlagen som avgör vad man ska arbeta med. Hur ligger det till med kvinnorna? Först och främst förefaller det tydligt att Platon anser att kvinnor som grupp är sämre än män som grupp: ”Vet du något som människor bedriver där inte manskönet överträffar kvinnokönet i alla dessa avseenden?” frågar Sokrates Glaukon, som svarar på följande sätt: ”Du har rätt i att det ena könet är underlägset det andra i praktiskt taget allt [...]. Ändå är många kvinnor bättre än många män i

⁵I förmodern tid i varje fall. Senare i filosofihistorien kommer filosofer som t.ex. J. S. Mill som försvarar kvinnors rättigheter.

⁶På grund av platsutrymme finns det dock inte plats för att redogöra för hennes resonemang fullt ut här.

⁷Annas kommentarer till Platon tas t.ex. upp av Le Doeuff 2003, Spelman 1994 och Smith 1994.

mycket. Men i det stora hela är det som du säger.”⁸ Sokrates tar fasta på en del i Glaukons svar nämligen att många kvinnor är bättre än många män i mycket och fortsätter med att konstatera att bland kvinnorna finns de som är vänner till visheten och fiender till visheten. Att det bland kvinnorna finns de som är stridbara och de som inte är stridbara. ”Alltså finns det kvinnor som kan vara väktare och andra som inte kan”, konstaterar Sokrates.⁹ Trots att det framläggs att män är överlägsna kvinnor i praktiskt taget allt drivs resten av resonemanget av tesen att det finns kvinnor som kan bli filosofer – vänner till visheten – och därmed väktare.

För Platon finns det ingen avgörande skillnad på individnivå mellan män och kvinnor. De enda egentliga skillnaderna mellan män och kvinnor är dels att kvinnor är svagare än män (här tycks Platon enbart syfta på svagare i rent fysisk bemärkelse) och dels att kvinnor kan föda barn. Här är det värt att notera att Sokrates driver dialogen framåt till avsnittet om att vårdandet av barn ska vara någonting gemensamt för idealstatens medborgare. En tolkning av detta är att Sokrates tar upp detta i samband med frågan om kvinnors möjlighet att bli väktare för att göra vården av barn irrelevant, det vill säga för att separera mellan födandet av barnet och omhändertagandet av barnet. Platon identifierar att föda barn som någonting specifikt kvinnligt men för att övertyga läsarna om att detta inte ska orsaka några hinder för kvinnor att bli väktare tar han bort själva vårdandet av barnet. Vi såg tidigare att Sokrates och Glaukon var överens om att män som grupp var bättre än kvinnor som grupp. Den här skillnaden verkar dock inte ha särskilt stor betydelse då Sokrates för samtalen vidare till att diskutera att vissa kvinnors natur gör dem lämpade för att vara väktare. Det finns dock anledning att återkomma till detta uttalande om att män som grupp kan göra allt bättre än kvinnor som grupp då det är problematiskt.

För att påvisa hur ytliga och irrelevanta skillnaderna mellan könen är väljer Platon att jämföra med en skallig skomakare. Att förbjuda kvinnor från att bli väktare är lika konstigt som att förbjuda någon som är skallig att bli skomakare. Människans natur och förmåga att bli någonting, t.ex. väktare eller skomakare, finns inte i hennes fysiska attribut (kön eller skallighet). Slutsatsen av detta är att det i idealstaten är det öppnet för kvinnor att bli väktare, dvs. om de har rätt natur, och det står därmed öppnet för dem att leva det lyckligaste livet. För enbart i idealstaten kan människor leva det lyckligaste livet, för det är där rättvisan råder och alla arbetar med det som deras natur gör dem mest lämpliga för.

Något som man kan notera med Platons resonemang är att det är konsekvent med hans övriga filosofi. Platon är en strikt dualist med en kropp/själ uppdelning där kroppen, det fysiska, ses som någonting sämre än det

⁸Platon 2003, s. 210.

⁹Ibid., s. 211.

själsliga. Det här framgår förutom i *Staten* tydligt i dialogerna *Faidron* och *Faidos*. Om de enda skillnader som finns mellan män och kvinnor är rent fysiska är det koherent med Platons övriga idéer att avfärda dessa skillnader och fokusera på viktiga – det själsliga.¹⁰ Om man tolkar det på det här sättet, är premissen för Platons resonemang metafysiskt och inte baserat på någon politisk tanke.

3. PLATONS VÄNNER

Bland de texter som tolkar Platons idéer om kvinnor något så när positivt finner vi Christine Pierces essä ”Equality: Republic V” från 1973. Hon argumenterar emot manliga filosofer och somliga historikers ovilja (bland annat Leo Strauss) att ta Platons idéer på allvar. Pierce är dock inte helt positivt inställd till Platons argument: ”Platons argument kan sålunda vara konstruerade som ett försök att tillmötesgå misogynisterna och ändå visa på att den logiska slutsatsen är lika möjligheter för båda könen.”¹¹

Pierce sammanfattar Platon argumentation: ”Män är bättre på allt, inklusive vävning och bakning. Följaktligen har kvinnor inga naturliga sysselsättningar, det finns ingen plats som är naturlig för kvinnan. Därför måste varje kvinna dömas efter sin egen förtjänst.”¹² Pierce försöker förklara hur Platons två olika idéer som ser ut att befinna sig i konflikt med varandra är koherenta. Dels har vi idén att kvinnor som grupp är underlägsna män, dels har vi idén att det här saknar betydelse, för det är individer som räknas. För att få dessa idéer att gå ihop resonerar Pierce på följande sätt: En generalisering kan inte användas för att avgöra specifika fall, då personer och inte grupper har förmågor. Man kan generalisera om grupper men generaliseringarna har ingen betydelse för individens förmåga i partikulära fall.¹³ Platon lägger vikt vid utbildning för att avgöra vilka uppgifter som är lämpliga för individer att utföra. Det vill säga att Platons resonemang går ut på att alla arbeten i idealstaten ska vara öppna för bägge könen om man vid utbildning visar sig lämplig. För Pierce är Platons idé en idé om lika möjligheter.

¹⁰Det här formuleras på ett utmärkt sätt av Spelman 1994 där Platons idéer beskrivs på följande sätt: ”Or he could maintain that while some bodily facts entail something about people’s natures, their sexual identities aren’t among such facts. There is much in Plato’s treatment of the body/soul distinction that his holding the former view enabled him to ‘see beyond’ a person’s sex [...] Plato took soul and body to be distinctly different kinds of things. The distinction hums continuously throughout the dialogues” (Spelman 1994, s. 91).

¹¹Pierce 1973, s. 3.

¹²Ibid., s. 2.

¹³Ibid., s. 3.

Pierce gör en generös tolkning av Platon. Även om hon beskriver honom som misogyn tolkas hans idéer positivt. Pierce försöker påvisa att även om Platons uttalar sig om att kvinnor som grupp är underlägsna är detta inte det viktigaste i hans resonemang. Det viktigaste i hans resonemang är idén om lika möjligheter och att individer har förmågor och att generaliseringar inte kan avgöra vad en persons natur är. Med detta i åtanke kan man klassificera Pierces essä som positiv till Platon, trots beskrivningen av honom som misogyn. Att beskriva honom som misogyn är faktiskt inte helt orimligt. Det är trots allt frågan om en filosof som levde för över 2300 år sedan, i en kultur där kvinnor sågs som mindervärdiga varelser. Att tänka sig att Platon helt skulle kunna befria sig från det tänkande och det språkbruk som behärskade den athenska kulturen under antiken skulle vara för ahistoriskt för att vara rimligt. Att beskriva fegt beteende som kvinnligt, eller kvinnor som underlägsna t.ex. var helt enkelt ett vant och accepterat språkbruk och svårt att befria sig från. Att det finns misogyna tankegångar hos Platon förefaller så pass rimligt att förnekandet av det är märkligt. Pierce hanterar detta på ett utmärkt sätt, då hon tar upp det men ändå lyfter fram idéerna och tar dem på allvar och diskuterar det positiva med dem.

Även Abigail L. Rosenthals essä "Feminism without Contradictions" från 1973 har en positiv tolkning av Platon. Rosenthal går dock längre än Pierce och kallar Platon för feminist. Hennes essä handlar dock inte om Platon eller *Staten* i sig, utan det är enbart i ett kortare avsnitt som Platon tas upp. Emellertid är hennes analys av Platon intressant då hon läser Platon ur ett feministiskt perspektiv. Rosenthal konstaterar att det finns ett flertal problem i förhållandena mellan könen som baserar sig på den fysiska asymmetrin mellan könen. Män är starkare än kvinnor, medan kvinnors biologiska lott är att föda barn, vilket gör kvinnor beroende av män. Det är inte enbart i frågan om att föda barn som kvinnor är beroende av män, utan när det gäller sex överhuvudtaget. Män kan ta sex av kvinnor (våldtäkt t.ex.) men kvinnor måste smickra eller förföra män för att få sex. Rosenthal kommenterar att militanta feminister väljer bort sin sexuella identitet i utbyte mot frihet – för att slippa vara inblandade i det asymmetriska förhållandet man/kvinna. Det här ser Rosenthal som ett problem. Det är uppenbart att dilemmat med asymmetrin mellan könen måste lösas, och om den lösningen att välja bort sin sexualitet inte är önskvärd, vilken lösning är det då? Den här frågan leder till Platon, för att se om han har svaret.

Platons lösning på man/kvinna-problemet ligger i de reformer som idealstaten genomför. Undervisningsreformerna och upplösandet av familjen spelar en stor roll. När det gäller utbildning ska kvinnor och män genomgå samma utbildning. Rosenthal betonar att Platon pekar ut att

det som förefaller naturligt ofta enbart är konventioner. Att män ska bli undervisade och inte kvinnor är enbart en konvention och inte naturligt. För att överhuvudtaget kunna etablera vilken natur någon har krävs det utbildning. Kvinnor kan bli lika lyckliga som män och lika kapabla som män. Upplösandet av privata förhållanden till förmån för planerade av staten bestämda parningar skulle lösa det sexuella problemet som Rosenthal tog upp. Lösningen på problemen mellan könen ligger alltså i eugenik. Även upplösandet av familjen till förmån för en allmän familj skulle bidra till att ta bort asymmetrin könen emellan, då kvinnor skulle kunna frigöra sig från ödet att vara mödrar.

För Rosenthal kan Platon läsas som feminist för att han både insett och hittat lösningen på problemen mellan könen. Dock anser hon inte att detta är genomförbart i praktiken. Problemet är att visserligen är reformerna lösningen på ett problem, men det inte är någon som önskar sig denna lösning och den är inte ens är möjlig enligt henne och Platon. Detta för att eugenik är psykologiskt omöjligt. Rosenthal menar att Platon skiljer mellan vad som är teoretiskt riktigt (i den ideala världen) och vad som är möjligt för människor. Den här tolkningen är rimlig då det Platon talar om är idealstaten. Han säger inte att det som presenteras är genomförbart. Rosenthal anser alltså att Platon är feminist, främst på grund av hans insikt i könsproblematiken, men att hans lösningar inte är genomförbara.

4. JULIA ANNAS: STATEN OCH FEMINISMEN

Vi har sett exempel på hur *Staten* och idéerna i bok V tolkats positivt. En kritiker till Platon är Julia Annas. Annas är inte övertygad av argumentationen att Platon skulle vara feminist. Inte heller anser hon att Platon presenterar några intressanta idéer om feminism eller jämlikhet som kan bidra till en modern diskussion. I en fotnot till essän "Plato's Republic and feminism" från 1976 skriver hon att "Påståendet att Platon var feminist är väldigt vanligt i diskussioner om *Staten V*, och även i nyliga feministiska diskussioner".¹⁴ I samband med detta nämner hon Rosenthals essä och en essä av J. R. Lucas, där han påstår att Platon var den första feministen.¹⁵ Lucas essä har däremot ingenting direkt med Platon att göra, utan handlar om hur män och kvinnor skiljer sig åt. Annas använder den enbart för att illustrera att det blivit vanligt att framställa Platon som feminist. I sin essä argumenterar hon för att Platons idéer är: "Oacceptabla för en feminist, och förslagen i *Staten V* är irrelevanta för den samtida debatten."¹⁶

¹⁴Annas 1976, s. 307, fotnot 2.

¹⁵Lucas 1973, s. 161.

¹⁶Annas 1976, s. 307.

Vad är det som Annas finner problematiskt med Platons resonemang? Platons resonemang förefaller i varje fall stödja en slags jämlikhetsidé, då han avfärdar skillnaderna mellan män och kvinnor som ytliga. Vidare kan man tolka Platon som om han försöker nedtona skillnaderna mellan män och kvinnor. Det är i huvudsak på två sätt som män och kvinnor skiljer sig åt. Dels är män fysiskt starkare än kvinnor. Detta löser Platon genom att säga att plikter mellan män och kvinnor ska fördelas och på så sätt blir denna skillnad obetydlig: "[D]e ska delta i krig och övrig vakthållning i staten och enbart syssla med detta. I det arbetet ska kvinnorna få lättare uppgifter än männen eftersom deras kön är svagare."¹⁷ Könen skiljer sig även åt genom att det ena könet föder barn medan det andra inte gör det. Även den här skillnaden kan man bortse från om samhällsomvårdnad om barn införs. Förutom den tid som kvinnan är gravid skall själva moderskapets påverkan på kvinnor tas bort. Alltså, dels har Platon en idé om jämlikhet, låt gå för att det är elitistisk sådan, och dels förslag för att övervinna skillnaderna mellan män och kvinnor för att uppnå jämlikhet.

Enligt Annas är det dock missvisande att tolka Platon som feminist. Först och främst finner Annas Platons resonemang om att män som grupp är överlägsna, i bemärkelsen att det inte finns någonting som kvinnor kan göra som män inte kan göra bättre, som ett argument som inte är passande för en feminist. Vi såg tidigare hur Pierce gick till väga för att göra en generös och positiv tolkning av Platon, någonting som den mer kritiska Annas är ointresserad av. Pierces tolkning av Platon var, att han genom att diskutera kvinnor som en underlägsna grupp ville få fram att kvinnor måste bedömas individuellt och inte som grupp. Annas finner ett sådant här resonemang märkligt då idén att kvinnor är underlägsna män inte går att se som feministiskt. Hennes kritik av Platon är rimlig. Det kan knappast sägas att det finns någonting feministiskt i att påstå att män är bättre än kvinnor på allting. Dock förefaller det även som om att Pierce har en poäng i att påpeka att Platon lyfter fram att det är individer som är intressanta och inte grupper. Som vi såg tidigare tar Sokrates fasta på den här delen i Glaukons svar genom att säga: "Ändå är många kvinnor bättre än många män i mycket"¹⁸ och han använder detta för att driva dialogen framåt. Platons vidmakthållande att kvinnor som grupp är underlägsna men att inte alla kvinnor är underlägsna och faktiskt är jämlika med män i avseende på natur gör det besvärligt att tolka honom i den här frågan. Och Annas framlyftande av det belyser att det är svårt att enbart berömma Platon för hans upplysta idéer om kvinnor.

Vad Annas är ute efter att påvisa är att Platons argumentation inte är konsekvent. Det hon anmärker på är följande: "I 455a9–b2 ställer han

¹⁷Platon 2003, s. 213.

¹⁸Platon 2003, s. 210.

frågan om det finns några sysselsättningar som bidrar till att styra staten som enbart kvinnor kan utföra. Mycket snabbt gör han anspråk på att visa att det inte finns några sådana.¹⁹ Det problematiska med detta är enligt Annas är att argumentet inte är symmetriskt då Platon argumenterar för att det inte finns några specifika kvinnliga sysselsättningar men han argumenterar aldrig för att det inte finns några specifika manliga sysselsättningar.²⁰ Den här kritiken är befogad – Platons resonemang är inte konsekvent i den här frågan. För att vara konsekvent hade Platon kunnat argumentera att eftersom varken kvinnor eller mäns kön gör dem särskilt lämpade för att styra har könet ingen betydelse. Annas påpekande att han inte gör det är korrekt. Kärnan i Annas kritik i den här frågan är att Platon inte går att tolka som feminist då han vidmakthåller att kvinnor som grupp är underordnade män som grupp och att det inte är något problem med detta. Det är för henne irrelevant att Platon framhåller att vissa kvinnor har sådan natur att de kan bli filosofer då gruppen kvinnor fortfarande är underordnade gruppen män.

Ett problem med Annas kritik av Platon är att hon inte klargör sin position. Hon definierar aldrig i texten exakt vad det innebär att vara feminist. Detta innebär att läsaren får pussla ihop vad det är som hon exakt menar med feminism. T.ex. anser Annas att Platon för att kunna vara feminist skulle vara tvungen att ta hänsyn till kvinnors önsningar och behov vilket han inte gör. Vidare anser Annas att frågan om rättigheter är någonting som en feminist bör ta hänsyn till, eftersom hon kritiserar Platon för att inte ta upp den här frågan. Det problematiska är att det avsnitt där hon kritiserar Platon för att inte ta upp rättigheter är ett märkligt sådant. Annas argumenterar för att Platons resonemang om rättrådighet inte är konsekvent. För att kvinnor ska kunna bli väktare, måste deras själar bestå av samma beståndsdelar som männens, vilket hon medger att Platon säger i bok V. Problemet med detta för Annas är, att Platon i andra dialoger tagit upp att män och kvinnors psykologi skiljer sig åt.²¹ Det som gör Annas kritik märklig i det här fallet är att dialogerna hon hänvisar till inte är *Staten*, utan *Lagarna* och *Menon*. Platon är konsekvent i *Staten* med att påstå att kvinnors själar inte skiljer sig från mäns. *Lagarna* anses vara Platons sista verk medan *Staten* dateras till hans mellanperiod, och om han ändrat åsikt emellan dessa verk kan det knappast påverka om Platon, när han skriver *Staten*, kan sägas vara feminist eller inte. Samma resonemang gäller även *Menon*, även om den dialogen ligger närmare *Staten* kronologiskt. Kontexten för om Platon kan sägas vara feminist eller inte är

¹⁹ Annas 1976, s. 309.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid., s. 314.

Staten. Det är den som det hänvisas till och diskuteras när frågan om Platons feminism tas upp.

För Annas är idén om Platon som feminist en myt. De förslag han framlägger verkar på ytan feministiska men vid närmare undersökning faller myten samman. Som ett exempel på detta tar Annas upp upplösningen av familjen och kommenterar att radikalfeminister ansett att den här idén är feministisk. Det är frågan om statens nytta.²² Annas menar att radikalfeministerna misstar sig och att utgångspunkten inte är frågan om att hjälpa kvinnor till att leva ett bättre liv.²³ Denna fokus på statens nytta som Annas menar på styr Platons resonemang leder oss in på frågan om vad egentligen är som är premissen för Platons resonemang angående kvinnor. Vi kan notera att Österberg också anser att grunden för Platons skäl har göra med statsnytta.²⁴

För Pierce var anledningen till att Platon var villig att låta kvinnor delta i styrandet av staten, att individer, och inte grupper och därmed inte heller kön, har förmågor. Det här är en variant på den metafysiska premissen som vi tagit upp. En persons natur är skild från vilket kön man har. Rosenthal resonerade som att anledningen till Platons idéer är att han har en unik insikt i problemet man/kvinna. Annas däremot anser att premissen för Platons resonemang är utilitaristiskt, med fokus på statens nytta och ingenting annat. Platon är enbart villig att ha öppna möjligheter för kvinnor i staten för att ta vara på den nytta de kan tillföra. Som argument för detta pekar Annas på att det här förklarar varför Platon dels anser att kvinnor är underlägsna män och dels anser att det ska vara öppet för kvinnor att vara väktare.²⁵ Det är orimligt om staten ska bli stark att lämna arbetskraft hemma. Annas argumentation här förefaller att vara svag. Hon hänvisar inte till något avsnitt (i *Staten*) där Platon säger att kvinnor är mentalt underlägsna män. Om hon inte har idén om kvinnor som grupp i åtanke. Även då är argumentet svagt; Platon är tydlig med att säga att det bland kvinnor finns de som kan bli filosofer, men Annas verkar ignorera detta. Även om det skulle vara så att Platon för ett utilitaristiskt resonemang, varför går då inte detta att kombinera med feminism? Annas argument mot detta: ”Ingen modern feminist skulle argumentera för att kvinnor skulle göra mäns jobb för att bidra till statens välbefinnande och i andra fall stanna hemma.”²⁶ Annas är en uppenbar anhängare av egalitarianism

²²”[F]or Plato the abolition of the nuclear family is meant to lead, not to greater individual personal and sexual fulfilment, but rather to a deeper sinking of the individual self in the concerns of the city” (ibid., s. 319).

²³Ibid.

²⁴Österberg 1997, s. 34.

²⁵Ibid., s. 315.

²⁶Ibid.

och utilitarism som utgångspunkt för feminism fungerar inte för henne. Ur detta perspektiv är det onekligen riktigt att förneka att Platon kan bidra med någonting till feminismen. Någon egalitarianism finns inte närvarande i *Staten* utan Kallipolis är ett strikt elitistiskt samhälle.

Visserligen kan man tycka att Annas inte gör en särskilt generös tolkning av Platon, även om en del av hennes kritik är träffande, men om man ser till kontexten och ser hennes essä som ett svar på att Platon börjat kallas för feminist, då är essän inte alls ogenerös i sin tolkning. Det som Annas utgår ifrån är att Platon kallas för feminist enbart på grund av myten omkring honom och ingen har bemödat sig med att lägga myten åt sidan och undersöka hur det ligger till. Annas ser det som sin uppgift att krossa myten om Platon. Hon lyckas förhållandevis väl med detta. Annas påvisar att den som vill kalla Platon för feminist ställs inför några besvärliga frågor. En outtalad premis i Annas essä är att feminism innebär mera än enbart lika möjligheter mellan könen. För Annas innebär feminism att kvinnor som grupp är underordnade män som grupp och lösningen på detta är egalitarianism och hänsyn till kvinnors behov och önskningsar för en ökad livskvalité. Platon själv skulle förmodligen rynka på sin stora panna i oförståelse till att vara feminist i den här bemärkelsen.

LITTERATUR

- Ambjörnsson, Ronny. 1997. *Människors undran*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Annas, Julia. 1981. *An introduction to Plato's Republic*. Oxford: Oxford University Press.
- Annas, Julia. 1976. "Plato's *Republic* and Feminism". *Philosophy* 51, nr 197, s. 307–21.
- Bluestone, Natalie Harries. 1994. "Why Women Cannot Rule: Sexism in Plato Scholarship". I Tuana 1994.
- Le Doeuff, Michèle. 2003. *The Sex of Knowing*, eng. övers. Kathryn Hamer och Lorraine Code. New York: Routledge.
- Lucas, J. R. 1973. "Because You Are a Woman". *Philosophy* 48.
- Nordin, Svante. 2003. *Filosofins historia*. Lund: Studentlitteratur.
- Pierce, Christine. 1973. "Equality: *Republic V*". *The Monist* 57.
- Platon. 2003. *Staten*, sv. övers. Jan Stolpe. Stockholm: Atlantis.
- Rosenthal, Abigail L. 1973. "Feminism without Contradictions". *The Monist* 57.
- Smith, Janet Farrell. 1994. "Plato, Irony and Equality". I Tuana 1994.
- Spelman, Elizabeth V. 1994. "Hairy Cobblers and Philosopher-Queens". I Tuana 1994.
- Tuana, Nancy, utg. 1994. *Feminist Interpretations of Plato*. University Park, Pa.: Pennsylvania State University Press.
- Österberg, Jan. 1997. "Var Platon feminist?". I *Vidgade perspektiv: Meditationer över diverse filosofihistoriska ämnen*, red. Henrik Svensson. Uppsala Philosophical Studies 47. Uppsala.